

เจ้าเอย...เจ้ากรงหัวจุก: ภาพสะท้อนนิเวศสำนึกเชิงจริยศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของสัตว์ Jao-ey...JaoKrongHuaJook: The Reflections of Ethical Ecological Conscience about Animals Story

ชญาดา ชูชัยสิงหกุล^{1*}

Chayada Choochaisinghakul^{1*}

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹ Graduate student, Department of Thai language, Faculty of Education, Thaksin University.

* Corresponding author, E-mail: ch_yada@outlook.co.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนนิเวศสำนึกเชิงจริยศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของสัตว์ ซึ่งประกอบไปด้วย การนำเสนอภาพแทนของสัตว์ในวรรณกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ที่มีอยู่ในธรรมชาติ และการประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในวรรณกรรม เรื่อง เจ้าเอย...เจ้ากรงหัวจุกโดยใช้แนวคิดนิเวศสำนึกเชิงจริยศาสตร์เป็นแนวทางในการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การนำเสนอภาพแทนของสัตว์ในนวนิยายเรื่อง เจ้าเอย...เจ้ากรงหัวจุกผู้เขียนนำเสนอตัวละครที่เป็นสัตว์ในลักษณะเปรียบเทียบกับเชิงอุปลักษณ์ โดยให้กรงหัวจุกเป็นตัวแทนของบุคคล ที่มีความรู้สึกนึกคิด และการกระทำเหมือนมนุษย์ เพื่อสะท้อนให้เห็นการกระทำของมนุษย์ที่ส่งผลกระทบต่ออารยธรรมของสัตว์ที่มีอยู่ในธรรมชาติในด้านความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ผู้เขียนแสดงให้เห็นปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างมนุษย์กับสัตว์ผ่านหลักอริสราภาพของสัตว์ 5 ประการ และวิถีจริยธรรมที่มนุษย์พึงมีต่อสัตว์ เพื่อชี้ให้เห็นแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขระหว่างมนุษย์กับกรงหัวจุก และในด้านการประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในวรรณกรรม พบว่ามีการประกอบสร้างตัวตนของสัตว์เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างในการดำเนินชีวิตระหว่างสัตว์ป่าและสัตว์เลี้ยง และมีการแบ่งแยกมนุษย์ออกจากสัตว์อย่างชัดเจน ทั้งในด้านสติปัญญา การใช้ภาษา ตลอดจนอำนาจทางสังคมในการควบคุมความเป็นไปของธรรมชาติ ถึงแม้ว่ามนุษย์จะมีพร้อมทุกอย่าง แต่สิ่งที่ขาดหายไปคือ การให้อิสราภาพในการดำเนินชีวิตแก่สรรพชีวิตทั้งหลายตามบริบททางธรรมชาติ เจ้าเอย...เจ้ากรงหัวจุก จึงเป็นตัวบทสำคัญที่สามารถเป็นกระบอกเสียงให้มนุษย์รับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึก และภัยอันตรายต่าง ๆ ที่กรงหัวจุกต้องเผชิญ

คำสำคัญ: เจ้าเอย...เจ้ากรงหัวจุก, ภาพสะท้อน, และนิเวศสำนึกเชิงจริยศาสตร์

Abstract

The objective of this article was to study the reflections of Ethical Ecological Conscience about animals story consist of the presentation representation of animals, the relationship between man and animals in nature, and the construction of animals identities in the novel “Jao-ey JaoKrongHuaJook” by employing Ethical Ecological Conscience perspective as an approach to the study. It was found by the study that the presentation of representation about animals in the novel, an author was presented

animals character by using metaphorical comparison and Red-Whiskered Bulbul bird was representing a person, feels and acts like a human, in order to reflect the humans activities that affects the livelihood of animals in nature. Next, the relationship between humans and animals in nature, the author showed problem of inequality between humans and animals by using the five principles of animal freedoms and Ethic that humans need to act for animals. So that indicated a common way to live happily between humans and Red – Whiskered Bulbul birds in nature. Finally, the construction of animal’s identities in the novel found that there was the construction of animal’s identities, in order to show the difference in the living between wild animals and pets. Moreover, the author clearly distinguishes humans from the animals in term of intelligence, language, and social power to control nature. Although, human life is full both of intelligence and social power, what is missing from the human mind is giving the freedom to every life in the natural context. Therefore, the novel “Jao-eyJaoKrongHuaJook” is an important story that can be a communication device for the human to recognize emotions of the birds in the face of danger.

Keywords: Jao-eyJaoKrongHuaJook, reflection, and Ethical Ecological Conscience

บทนำ

นวนิยายเรื่อง “เจ้าเอย...เจ้ากรงหัวจุก” ของ ชิต ชยากร เป็นวรรณกรรมร่วมสมัยประเภท นวนิยายสำหรับเยาวชน ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดรางวัลแว่นแก้ว ประจำปี 2556 มีเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัวของนกกรงหัวจุกที่ต้องเผชิญกับการสูญเสียสมาชิกในครอบครัวจากการไล่ล่าของมนุษย์ และเมื่อถูกมนุษย์จับกุมพวกเขาจึงพยายามที่จะเอาตัวรอดจากการคุมขังของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ของนกกรงหัวจุกในปัจจุบัน ดังที่ พวง บุชรรัตน์ และรีนนา รัตน์พงศ์ (2542) ได้อธิบายไว้ว่า นกกรงหัวจุกหรือเรียกอีกอย่างว่า นกปรอดหัวโขนล เป็นนกที่มีสีสันสวยงามและมีเสียงร้องไพเราะ จึงเป็นสัตว์ที่นิยมเลี้ยงกันมากในภาคใต้ โดยจะเลี้ยงไว้เพื่อฟังเสียงและประชันเสียงร้อง ถึงแม้ว่า นกชนิดนี้จะถูกขึ้นบัญชีสัตว์ป่าคุ้มครองประเภท 2 (ราชกิจจานุเบกษา, 2557) แต่ก็ยังมีการเลี้ยงนกกรงหัวจุกกันอย่างแพร่หลายในพื้นที่ภาคใต้ ทำให้ประชากรของนกกรงหัวจุกลดลงอย่างรวดเร็ว และอาจนำไปสู่สถานะนกกรงหัวจุกสูญพันธุ์ในอนาคต

นวนิยายดังกล่าวจึงสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของแนวคิดนิเวศสำนึกที่ต้องการเรียกร้องให้มนุษย์ตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ดังที่ธัญญา สังขพันธานนท์ (2556) กล่าวว่านิเวศสำนึกเป็นแนวคิดที่มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสิ่งแวดล้อม และการนำเสนอปัญหาเชิงนิเวศวิทยาในวรรณกรรม เพื่อนำไปสู่การสร้างความสำนึกให้คนในสังคมเกิดความรู้สึกรักหวงแหนธรรมชาติ ซึ่งสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการสร้างความสำนึกให้เกิดขึ้นในสังคมได้คือ การสร้างจริยธรรมเพื่อกำหนดพฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องด้วยเหตุดังกล่าว หลักจริยศาสตร์ในการอนุรักษ์ธรรมชาติจึงต้องคำนึงถึงการสร้างความถูกต้องและความยุติธรรมให้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังที่ เนื่องน้อย บุญเนตร (2558) ได้กล่าวไว้ว่า จริยศาสตร์สถานะแวดล้อมเป็นสาขาหนึ่งที่มีบทบาทในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

โดยการวิพากษ์วิจารณ์การแสวงหาผลประโยชน์จากธรรมชาติ และสร้างพื้นฐานทางความคิดเพื่อให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้ด้วยการสำนึกในคุณค่าของธรรมชาติ และมีความสำนึกในการกระทำที่จะส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและสังคมโดยรวม

นิเวศสำนึกเชิงจริยศาสตร์จึงเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เพื่อแสดงให้เห็นสิ่งที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อธรรมชาติและสรรพชีวิตต่าง ๆ ในธรรมชาติอย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากสัตว์ทั้งหลายต่างมีสิทธิพื้นฐานในธรรมชาติเช่นเดียวกับมนุษย์ ฉะนั้น มนุษย์จึงไม่ควรทำร้ายหรือทรมานสัตว์เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ เช่นเดียวกับการกระทำที่มนุษย์มีต่อนกกรงหัวจุก ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวรรณกรรมเรื่อง เจ้าเอ๋ย...เจ้ากรงหัวจุก โดยใช้แนวคิดนิเวศสำนึกเชิงจริยศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของสัตว์ เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่อาจจะนำไปสู่ความเดือดร้อนของสรรพชีวิตต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในโลกธรรมชาติเดียวกัน

1. นกกรงหัวจุก: ภาพแทนของสัตว์ในวรรณกรรมเชิงนิเวศสำนึก

ภาพแทน (Representation) หมายถึง การเชื่อมโยงความคิดและภาษา เพื่ออ้างอิงถึงวัตถุที่มีอยู่จริง ผู้คน เหตุการณ์ หรือจินตนาการ ถึงโลกสมมุติ ผู้คน และเหตุการณ์สมมุติขึ้น ส่วนการศึกษาภาพแทนของสัตว์ที่ปรากฏในตัวบทวรรณกรรมนั้น เป็นการศึกษาภาษาที่แสดงให้เห็นความคิดของสัตว์ที่มีต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น การกระทำของมนุษย์ และความเปลี่ยนแปลงของโลกธรรมชาติ ซึ่ง ธีัญญา สังขพันธ์านนท์ (2559) ได้แบ่งการนำเสนอภาพแทนที่ปรากฏในตัวบทวรรณกรรมออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การนำเสนอแบบสมจริง เป็นการนำเสนอภาพสัตว์ที่มีลักษณะสมจริงตามธรรมชาติของสัตว์สายพันธุ์ต่าง ๆ และการนำเสนอในเชิงเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์เป็นการเปรียบเทียบให้สัตว์แสดงความคิดและพฤติกรรมตามความต้องการของผู้เล่าเรื่องจากการศึกษานวนิยายเรื่อง เจ้าเอ๋ย...เจ้ากรงหัวจุก พบว่าผู้เขียนใช้กลวิธีการนำเสนอภาพแทนนกกรงหัวจุกในลักษณะการเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ โดยการทำให้สัตว์มีลักษณะที่เหมือนมนุษย์ เพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรม และความสัมพันธ์ทางแนวคิดระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ การอุปลักษณ์ให้สัตว์เป็นบุคคล การอุปลักษณ์ให้สัตว์มีความรู้สึกนึกคิดเหมือนมนุษย์

1.1 การอุปลักษณ์ให้สัตว์เป็นบุคคล หมายถึง การสมมุติให้สัตว์มีบทบาททางสังคมเหมือนมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นครอบครัว สังคมขนาดใหญ่ มีการสื่อสารกันด้วยภาษา และมีชื่อเรียกเพื่อแสดงตัวตนในสังคมที่สัตว์อาศัยอยู่โดยผู้เขียนได้สมมุติให้นกกรงหัวจุกอยู่รวมกันเป็นครอบครัวเหมือนมนุษย์ที่ประกอบไปด้วย พ่อ แม่ และลูก ซึ่งนกแต่ละตัวล้วนมีชื่อเรียกที่เหมือนมนุษย์ ดังนี้

“แม่ถูกหนังกตึกของเด็กใจร้ายยิงตายเมื่อไม่กี่วันนี้เอง พ่อเสียใจจนไม่ยอมออกไปหาเหยื่อ ทุกวันนี้ยังซึมเซาอยู่ในรัง หัวใจพ่อบาดเจ็บมาก ไหนพี่ลีนจะถูกมนุษย์จับไป ไหนแม่จะมาเสียชีวิต ทุกวันนี้ครอบครัวเราเหลือเพียงสองตัว ฉันต้องออกไปหาอาหารมาให้พ่อด้วย” (จิต ชยากร. 2557 : 28)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนได้สร้างครอบครัวนกกรงหัวจุกที่ประกอบไปด้วย พ่อ แม่ และลูก ๆ อีกสองตัว คือ พี่ลีนเป็นนกกรงหัวจุกเพศผู้ที่ถูกมนุษย์จับไปเพื่อเป็นนกต่อ และสร้อย นกกรงหัวจุกเพศเมียเป็นน้องสาวของลีน เมื่อลีนถูกจับตัวเธอจึงต้องทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวและดูแลพ่อที่ป่วยเพียงลำพัง นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมีการแสดงให้เห็นการลำดับเครือญาติกันในหมู่นกกรงหัวจุก ดังนี้

“เรื่องราวที่เกิดขึ้นถูกบอกเล่าให้พ่อแม่ฟังแจ่มแจ้ง พ่อไปตามลุงเปลื้องกับป่า ปีนมารับฟังเรื่องราวจากปากฉันทัน วันนี้เป็นวันที่ฉันทันได้เห็นน้ำตาของพ่อแม่ป็น ลุงเปลื้องบอกว่าแม่ป็นเป็นนกที่เฉลียวฉลาด ปราดเปรี้ยว และแข็งแรง แต่สิ่งดี ๆ เหล่านี้มีอาจเทียบเคียงได้กับมันสมองของมนุษย์” (ชิต ชยากร. 2557 : 30)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนได้สมมุติบทบาทให้นกกรงหัวจุกมี ลุง และป่า ที่นับถือกันเสมือนเป็น ครอบครัวเดียวกันคือ ลุงเปลื้อง และป่าป็น การอุปลักษณณ์ให้สัตว์เป็นบุคคลในลักษณะนี้แสดงให้เห็นว่า สัตว์ก็มีครอบครัวเหมือนมนุษย์ทุกประการ การที่มนุษย์ไปพรากบุคคลในครอบครัวของนกมาไว้ใน ครอบครัว หรือทำร้ายนกตัวใดตัวหนึ่งไปจึงเป็นสิ่งไม่ควรกระทำ

1.2 การอุปลักษณณ์ให้สัตว์มีความรู้สึกนึกคิดเหมือนมนุษย์ หมายถึง การสมมุติให้สัตว์มี กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และมีอารมณ์ความรู้สึกเหมือนมนุษย์ เช่น ความรู้สึกรัก โลภ โกรธ หลง โดยมองว่า สัตว์แต่ละชนิดก็ไม่ได้แตกต่างไปจากมนุษย์ เพื่อแสดงให้เห็นความเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์ กับสัตว์ที่มีอยู่ในธรรมชาติ จากการศึกษานวนิยายพบว่า ผู้เขียนได้สมมุติให้นกกรงหัวจุกมีความรู้สึกรัก ต่อกัน เช่น ความรู้สึกรักระหว่างแม่กับลูก ความรู้สึกรักระหว่างนกหนุ่มสาว ดังนี้

“น้ำตาแม่ไหลปนกับฝนฟ้า ขนแม่ราบลูตติผิวกายจนดูคล้ายนกอนาถา แต่แม่ ไม่ได้สนใจสิ่งเหล่านี้ แม่พุงกายหลบลมและสอดสายตามองหาลูกน้อยทั้งสาม ...สภาพแม่เหมือนนกคลั่ง เหมือนนกที่ไร้สติสัมปชัญญะ แม่สับสนวนวายจนคล้าย หัวใจเจียนระเบิด...” (ชิต ชยากร. 2557: 11)

จากตัวอย่างเป็นการอุปลักษณณ์ว่า นกผู้เป็นแม่มีอารมณ์ความรู้สึกเหมือนมนุษย์ผู้เป็นแม่ที่รักลูก น้อยตั้งแต่ก้าวตาดวงใจ และต้องการปกป้องลูกจากภัยอันตรายต่าง ๆ ด้วยชีวิต เมื่อต้องสูญเสียลูกไปก็รู้สึก เศร้าเสียใจเป็นอย่างมาก ส่วนความรู้สึกรักระหว่างนกหนุ่มสาวผู้เขียนได้ถ่ายทอดเรื่องราวของนกสาว ที่เฝ้ารอให้นกหนุ่มผู้เป็นที่รักเป็นอิสระจากการคุมขังของมนุษย์ ทุก ๆ วัน เธอก็จะมาเยี่ยมเยียนนกหนุ่ม ให้กำลังใจเขาว่าสักวันเขาจะได้เป็นอิสระ แต่ในใจลึก ๆ ก็รู้สึกกังวลว่า เมื่อนกหนุ่มเป็นอิสระแล้วจะลืม เธอ และเพเลิดเพลินกับนกสาวตัวอื่น ดังนี้

“ทุกวันนี้ฉันทันรออิสรภาพของเธอด้วยใจจดจ่อ วันที่เธอได้รับอิสรภาพมันอาจจะ เป็นวันเศร้าของฉันทันก็ได้ เพราะฉันทันไม่ได้ขีดวงให้เธออยู่ภายใต้อาณาตติใจของฉันทัน ป่าตง พงไพรที่กว้างใหญ่ยังให้สิทธิ์อิสระที่จะโบยบินแก่เธอ วันนั้นเธออาจจะเพเลิดเพลิน กับสิ่งใหม่ที่รายรอบ แล้วหลงลืมปีกขางมงายอย่างฉันทัน...” (ชิต ชยากร. 2557 : 79)

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เขียนได้สมมุติให้นกกรงหัวจุกสามารถแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการกระทำ ของมนุษย์ในลักษณะต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล เช่น คำบอกเล่าของนกแก่ตัวหนึ่งที่พยายามสอนให้นกที่มีอายุ น้อยกว่ารู้ถึงภัยอันตรายที่มาจากกระทำของมนุษย์ และหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญกับมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ เป็นสัตว์ที่ฉลาดและมีเล่ห์เหลี่ยมมากที่สุด ดังนี้

“ไกลในความคิดของเรา แต่ไม่ไกลในสายตามนุษย์ ถ้าวันไหนเขารู้ว่าที่นี่มี
กรงหัวจุกอย่างพวกเราอาศัยอยู่ วันนั้นพวกเขาต้องรุกเข้ามาแน่ เขามีได้มาอย่าง
ผู้ประสงค์ดีที่จะปลดปล่อยเราสู่ธรรมชาติ แต่เขาจะมาจับพวกเราไปขังไว้ในกรง
แคบ ๆ เล็ก ๆ มนุษย์มีเล่ห์ร้ายมากมายก่ายกอง เขามีสารพัดวิธีที่จะจับพวกเรา
ความคิดของพวกเราตามพวกเขาไม่ทันแน่ แม้แต่ฉันที่มีอายุเกือบสิบปีแล้วก็ยังอ่อน
ต่อเล่ห์มมนุษย์ ทางที่ดีที่สุดอย่าเข้าใกล้พวกเขาเป็นอันขาด” (ซิด ชยากร. 2557 : 16)

ขณะเดียวกัน ครอบครัวของนกกรงหัวจุกของบุญรอดก็สอนให้ลูกรับรู้ถึงภัยอันตรายที่มาจาก
มนุษย์ แม้ว่าในตอนแรก บุญรอดจะไม่เชื่อ แต่พ่อก็ให้โอกาสให้บุญรอดคิดไตร่ตรองด้วยตนเอง ดังนี้

“ลูกจะคิดอย่างนั้นก็ได้ แต่ต้องจำใส่ใจว่า มนุษย์เป็นต้นเหตุของเภทภัยแทบทุก
ประการบนโลกใบนี้ โดยเฉพาะภัยร้ายที่อาจเกิดขึ้นกับพวกเรา มนุษย์คือ
ตัวอันตรายอย่างที่สุด” (ซิด ชยากร. 2557 : 20)

นอกจากนี้ การตั้งคำถามต่อแนวคิดของมนุษย์เป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ผู้เขียนใช้เพื่อแสดงให้เห็น
กระบวนการคิดของนกกรงหัวจุกที่มีต่อพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีความขัดแย้งกันว่า มนุษย์รักนกกรงหัวจุก
จริงหรือไม่ ถ้ามนุษย์รักพวกเขาจริงทำไมต้องกักขังพวกเขาไว้ในที่แคบ ๆ ดังนี้

“เขานำฉันออกมาจากกรง พลิกมือคว่ำหงายสำรวจดูอย่างใกล้ชิด มืออีกข้าง
หนึ่งมีผ้าชุบน้ำบิดพอหมาด ๆ เขาใช้ผ้าผืนนั้นเช็ดเนื้อตัวของฉัน ฉันรู้สึกปวดแสบที่
แผลขึ้นมาทันที ฉันพยายามดิ้นรนเพื่อให้หลุดรอด แต่ไหนเลยจะเล็ดรอดออกมาได้
... เขาค่อย ๆ ใช้ผ้าซับเลือดที่ไหลเประอะ ใช้ผ้าเช็ดขนให้ราบเรียบ เสร็จแล้วเอามือ
มาลูบศีรษะและลำตัวฉันเบา ๆ ฉันรู้สึกอบอุ่นและคลายความตึงเครียดขึ้นมาบ้าง
ความรู้สึกดี ๆ ในความคิดเริ่มก่อเกิด ดูเหมือนเขาไม่ได้โหดร้ายและใจร้ายเหมือนที่
ฉันคิด คล้ายเขาจะทะนุถนอมฉันอยู่ไม่น้อย ฉันรู้เหมือนเขาใส่ยาทาแผลให้ฉันด้วย
สายตาเขาในขณะนี้ช่างค้านกับหน้าตาที่ดูร้ายมาก **หรือว่ามนุษย์ใช้ว่าจะใจร้าย
ทุกคน เอ ถ้าเขาไม่ได้ใจร้ายแล้วทำไมต้องจับฉันมาขังไว้ในกรง**” (ซิด ชยากร,
2557 : 55)

การศึกษาการนำเสนอภาพแทนของนกกรงหัวจุกเชิงอุปลักษณ์ทั้งในด้านการสมมุติให้นกกรง
หัวจุกมีสถานะเหมือนบุคคลในครอบครัว และการสมมุติให้นกกรงหัวจุกมีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดเหมือน
มนุษย์ สามารถสะท้อนให้เห็นมุมมองของสัตว์ที่มีต่อการกระทำของมนุษย์ ซึ่งเป็นเสมือนการย้ำเตือนให้
มนุษย์รู้ว่า สัตว์เองก็มีครอบครัว มีคนที่รักและห่วงใย และในเมื่อสัตว์เหล่านั้นไม่เคยทำร้ายมนุษย์ มนุษย์ก็
ไม่ควรกระทำกับสัตว์เหล่านั้นเหมือนสิ่งของที่ไม่มีชีวิตและปราศจากความรู้สึก

2. มโนทัศน์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์: ความเสมอภาคและวิถีแห่งจริยธรรมที่ มนุษย์พึงมีต่อสัตว์

มนุษย์กับสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตในโลกธรรมชาติที่มีความผูกพันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยในอดีต
มนุษย์มองว่า สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีนิสัยดุร้าย มีตัวใหญ่โต และเป็นศัตรูในการดำเนินชีวิต มนุษย์จึง

พยายามหลีกเลี่ยงสัตว์เหล่านี้เพื่อเอาตัวรอด ต่อมามนุษย์จึงเริ่มเรียนรู้การล่าสัตว์เพื่อนำมาเป็นอาหารในการดำเนินชีวิต สิ่งเหล่านี้ทำให้มนุษย์ค่อย ๆ รู้จักสัตว์ส่วนใหญ่ในแผ่นดิน (ชลเทพ ณ บางช้าง, 2550) และเมื่อก้าวสู่ยุคสมัยใหม่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์จึงมีพัฒนาการมาตามลำดับ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ในวรรณกรรมเป็นการศึกษาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงทางสังคม เพื่อเป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ในฐานะสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ ทั้งในแง่ของความเสมอภาคระหว่างมนุษย์กับสัตว์ การปฏิบัติตนของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์ ดังที่ ธิญา สังขพันธ์ (2559) กล่าวไว้ว่า นักวิจารณ์แนววิเวกสำนักเห็นว่า มนุษย์กับสัตว์มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน บางครั้งความคิดของมนุษย์ก็สร้างปัญหาให้กับสัตว์ เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างมนุษย์กับสัตว์ และตัวบทวรรณกรรมมักจะสร้างภาพของมนุษย์ให้เป็นสิ่งที่ดีงาม มีอำนาจในการควบคุมสิ่งต่าง ๆ และสัตว์เป็นสิ่งดีงาม หรือชั่วร้ายนั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เกี่ยวข้องด้วย

จากการศึกษานวนิยายเรื่อง เจ้าเอย...เจ้ากรงหัวจุก พบว่า ผู้เขียนถ่ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ โดยมีสัตว์เป็นผู้เล่าเรื่อง ถ่ายทอดเหตุการณ์ ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อมนุษย์ และการกระทำของมนุษย์ที่มีต่อนกรงหัวจุก เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างทางความคิดที่สัตว์มีต่อมนุษย์ เมื่อพิจารณาจากตัวบทนวนิยายสามารถแบ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ได้ 2 ลักษณะ คือความเสมอภาคระหว่างมนุษย์กับสัตว์ และวิถีแห่งจริยธรรมที่มนุษย์พึงมีต่อสัตว์

2.1 ความเสมอภาคระหว่างมนุษย์กับสัตว์ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิและความเท่าเทียมที่สัตว์พึงจะได้รับเช่นเดียวกับมนุษย์ เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติที่มีความต้องการ มีอารมณ์ความรู้สึก แต่ด้วยรูปลักษณะที่ไม่ใช่มนุษย์ ทำให้สัตว์ไม่สามารถสื่อสารความต้องการของตนเองออกไปได้ เพื่อทำความเข้าใจกับมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจ มีความเฉลียวฉลาด และสามารถควบคุมความเป็นไปของธรรมชาติ จนก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อสิ่งมีชีวิตอื่นตามมาด้วยเหตุนี้ ทำให้มีการกำหนดกฎหมายเพื่อคุ้มครองชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2557 (ราชกิจจานุเบกษา, 2557) เพื่อควบคุมการทำร้ายสัตว์และสร้างความเสมอภาคในการดำเนินชีวิตระหว่างมนุษย์กับสัตว์ นอกจากนี้ การศึกษาความเสมอภาคระหว่างมนุษย์กับสัตว์ยังสอดคล้องกับแนวคิดอิสราภาพ 5 ประการ ซึ่งประกอบไปด้วย (1) อิสราภาพจากความหิวกระหาย (2) อิสราภาพจากความรู้สึกไม่สบาย (3) อิสราภาพจากความเจ็บปวด บาดเจ็บ และเป็นโรค (4) อิสราภาพในการแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติและ (5) อิสราภาพจากความกลัวและความทุกข์ (กรมปศุสัตว์, มปป.) จากการศึกษานวนิยายเรื่อง เจ้าเอย...เจ้ากรงหัวจุก พบว่า ผู้เขียนได้นำเสนอความคิดของสัตว์ที่มีต่อการกระทำและความรู้สึกของมนุษย์ โดยให้กรงหัวจุกเป็นผู้เล่าเรื่อง แม้ว่ามนุษย์จะเลี้ยงดูกรงหัวจุกอย่างดี แต่เมื่อพิจารณาจากความคิดของสัตว์แล้วสิ่งเหล่านั้นไม่ใช่ความต้องการของสัตว์ และยังขัดต่อหลักอิสราภาพของสัตว์ใน 3 ด้าน ได้แก่ อิสราภาพจากความรู้สึกไม่สบายใจ อิสราภาพในการแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ และอิสราภาพจากความกลัวและความทุกข์

2.1.1 อิสราภาพจากความรู้สึกไม่สบาย ผู้เขียนจึงได้นำเสนอความคิดของนกรงหัวจุกที่มีต่อการกระทำของมนุษย์ว่า สัตว์ก็มีสิทธิที่จะคิด และเลือกใช้ชีวิตในแบบที่ตนเองเลือก แม้ว่ามนุษย์จะเลี้ยงดูกรงหัวจุกอย่างดี มีที่อยู่อาศัยให้ และมีอาหารให้กินอย่างอุดมสมบูรณ์ แต่ในขณะที่เดียวกัน มนุษย์ก็ได้พรากสัตว์เหล่านี้ออกจากนกตัวอื่นในครอบครัว และจำกัดขอบเขตในการดำเนินชีวิตของพวกเขา ซึ่งไม่ใช่วิถีชีวิตที่นกควรจะเป็นสิ่งเหล่านี้จึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้กรงหัวจุกรู้สึกไม่สบายใจ ดังนี้

“เราคงเห็นคุณค่าจากตัวเรา อาจจะเป็นความสง่างามของรูปร่าง หน้าตา หรือ สีขน อาจจะเป็นเพราะเสียงขับร้องที่ไพเราะ ทั้งที่ความจริงเราเป็นเพียงนกชนิดหนึ่งในบรรดานกหลายร้อยชนิด ไม่รู้เหมือนกันว่าเสียงกรงหัวจุกไปเตะใจมนุษย์เหล่านั้นได้อย่างไร ปัจจุบันนี้มนุษย์มักเอาพวกเราไปเลี้ยงที่บ้าน มีกรงให้อยู่ มีอาหารให้กินอย่างอุดมสมบูรณ์ ฟังแล้วเหมือนดีและน่าจะมีความสุข...ดีตรงที่เขา รักเรา ไม่ดีตรงที่เขาพรากเราไปจากพ่อแม่ ไม่ดีตรงที่เขาจำกัดอิสรภาพให้เราอยู่ เพียงในกรงแคบเล็ก ณ ที่แห่งนั้นเราไม่มีโอกาสโฉบบินเหมือนที่ลูกได้เห็นทุกวันนี่ ไม่มีนกตัวไหนชอบใจกับอิสรภาพที่ถูกจำกัดหรือกบฏหรอก” (ชิต ชยากร, 2557 : 14)

นอกจากนี้ การเลี้ยงดูของมนุษย์ก็จะมีลักษณะที่แตกต่างกันตามความต้องการใช้งานของมนุษย์ เช่น นกกรงหัวจุกที่ใช้ในการประชันเสียงร้อง และนกรงหัวจุกที่ใช้ในการต่อนก เพื่อดักจับนกตัวอื่น ดังนี้

“ถ้าในความคิดมนุษย์เราคงบอกว่าเราสบาย มีอาหารการกินบำรุงอย่างเต็มที่ทุกอย่างอุดมสมบูรณ์ไปหมด แต่ในความคิดฉัน ฉันว่าไม่สบายหรอก นอกจากถูกคุมขังอยู่ในกรงแล้วยังถูกสั่งให้กินโน่นกินนี่ ของที่เขาให้เรากินไม่ใช่อาหารที่เราคุ้นเคย ไม่ใช่หนอน ไม่ใช่แมลง ระยะเวลาอาจจะต้องกล้ำกลืนฝืนกิน เรื่องนี้ตัวฉันเองก็ไม่เข้าใจลึกซึ้งหรอก ฉันเป็นเพียงนกต่อ ไม่ใช่คนที่เขาจะส่งเข้าแข่งขันประตีย์วายุหรือดักตัวเอง” (ชิต ชยากร, 2557 : 45)

การกระทำดังกล่าว ทำให้พวกเขารู้สึกน้อยใจในโชคชะตาที่เกิดขึ้นมาเป็นนก เนื่องจากมนุษย์มักจะควบคุมพฤติกรรมทุกอย่างของนกที่ตนจับได้โดยที่พวกเขาไม่เต็มใจและไม่วิถีชีวิตที่นกกรงหัวจุกต้องการ

2.1.2 อิสรภาพในการแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ ผู้เขียนได้นำเสนอความคิดของนกรงหัวจุกที่ถูกควบคุมพฤติกรรม โดยให้อาศัยอยู่ในกรงแคบ ๆ ว่า สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ขัดต่อธรรมชาติของนกรงหัวจุกซึ่งเป็นสัตว์ป่า อาศัยและหากินอยู่ในธรรมชาติ เมื่อพวกเขาถูกจับมาขังกรงทำให้ไม่มีอิสรภาพในการใช้ชีวิตตามที่ต้องการ ดังนี้

“ฉันว่าถ้าเขารักเราจริง เขาไม่นำเรามากักขังเช่นนี้ ความจริงเขาน่าจะปลดปล่อยเราออกสู่โลกกว้างมากกว่า การให้อิสระกับเราถือว่าเป็นความรักที่แท้จริง การนำเรามากักขังเป็นเรื่องของความเห็นแก่ตัวต่างหาก ... ความจริงที่เขาเลี้ยงดูเราอย่างดีน่าจะเป็นเรื่องดี แต่ฉันว่าจริง ๆ แล้ว มันดีสำหรับเขาเพียงฝ่ายเดียว เขาเป็นฝ่ายมีความสุข แต่เป็นความสุขที่เกิดขึ้นบนความทุกข์ของเรา” (ชิต ชยากร, 2557: 62-63)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การกระทำของมนุษย์ในความคิดของนกนั้น พวกเขา มองว่า มนุษย์ไม่ได้รักหรือรู้สึกเมตตาพวกเขาจริง ๆ แต่สิ่งที่มนุษย์ทำไปนั้นเกิดจากความเห็นแก่ตัว ที่ต้องการแสวงหาความสุขจากความทุกข์ที่พวกเขาต้องเผชิญ

2.1.3 อิสรภาพจากความกลัวและความทุกข์ ผู้เขียนแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ในฐานะผู้ล่าและผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อซึ่งแสดงให้เห็นการจำกัดอิสรภาพของสัตว์ที่พึงมีตามธรรมชาติ

และตามสัญชาตญาณของสัตว์ เช่น การล่านกกรงหัวจุกด้วยวิธีการดักตาข่าย นอกจากจะเป็นการจำกัดอิสรภาพของสัตว์แล้ว ยังทำให้สัตว์เกิดความหวาดกลัวจากการกระทำของมนุษย์ ดังนี้

“ทันใดนั้น ฉันได้ยินเสียงผึ้ง...ดังขึ้น ภาพที่ฉันเห็นคือ อาการตื่นตกใจของปิ่น เขาพยายามจะกระโดดออกไปจากคานที่เกาะ แต่เพื่อนของฉันไม่อาจออกมาได้ ฉันเหมือนเห็นปิ่นถูกตาข่ายคลุมจนตกอยู่ในกรงขังเล็ก ๆ เขาส่งเสียงร้องด้วยความตื่นตกใจ” (ชิต ชยากร. 2557: 24)

ขณะเดียวกันนกกรงหัวจุกบางตัวก็ถูกมนุษย์จับด้วยวิธีการวางกับดักด้วยยางเหนียวบนกิ่งไม้ การกระทำดังกล่าวจึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อคุณธรรมและจริยธรรมที่มนุษย์พึงมีต่อสัตว์ และยังสร้างความหวาดกลัวให้กับสัตว์เป็นอย่างยิ่ง ดังนี้

“ก่อนที่เสียงเพื่อนรักสิ้นคำ สองขาของฉันโผลงจับกิ่งไม้เล็ก ๆ สีนํ้าตาลข้างเขา สีหน้าฉันต่างกับเขาโดยสิ้นเชิง ฉันดีใจที่ได้พบเขา แต่ปิ่นมีท่าที่ตื่นตกใจ ... ฉันปลันฉันรู้สึกว่าการเล็บที่จับกิ่งไม้มีบางอย่างผิดปกติ เหมือนมีเมือกหรือยางเหนียวอะไรสักอย่างตรึงขาฉันไว้กับกิ่งไม้ที่เกาะอย่างแน่นหนืด ... ถ้าฉันอ่อนแออย่างวันก่อน ถ้าฉันไม่ปราดเปรียวอย่างวันนี้ ฉันคงไม่ตกหลุมพรางมนุษย์ง่าย ๆ ฉันรีบเร่งที่จะไปพบปิ่นเกินไป ถ้าฉันทักเขาและพูดคุยกับเขาก่อน คงไม่ต้องตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ บางครั้งความปราดเปรียวก็คล้ายหลุมพรางชนิดหนึ่ง” (ชิต ชยากร. 2557: 38)

นอกจากนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอแง่คิดของนกกรงหัวจุกที่มีต่อมนุษย์ไว้ว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่อันตรายต่อสิ่งมีชีวิตอื่นทั้งปวง เนื่องจากมนุษย์มีความฉลาด และมีเล่ห์กลมากมายที่จะหลอกล่อนกอย่างพวกเขาให้ไปติดกับ และเมื่อสัตว์ตัวใดตกเป็นเหยื่อของมนุษย์แล้วเป็นเรื่องที่ยากที่จะหลุดรอดมาได้ ดังนี้

“บทเรียนชีวิตในเงื้อมมือมนุษย์ทำให้ฉันรอบรู้ยิ่งขึ้น ฉันรู้โดยสัญชาตญาณว่ารังชายป่าที่อาศัยอยู่กับพ่อและแม่ไม่ปลอดภัยแล้ว ครั้งที่ฉันตกเป็นเหยื่อกรงของมนุษย์ กว่าจะหลุดรอดมาได้ต้องใช้เวลาเนิ่นนาน ฉันเห็นมนุษย์มาป่วนเปี่ยนบริเวณนี้มากขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่เคยถือสิทธิ์เป็นเจ้าของฉันในครั้งแรก เขาเข้ามาในบริเวณนี้พร้อมกรงดักนกในมือบ่อยครั้ง ฉันได้ป่าวประกาศให้เพื่อนกรงหัวจุกสำเนียงถึงภัยที่กำลังย่างกรายเข้ามา แม้พวกเขาจะรับรู้เรื่องราวที่บอกกล่าว แต่ฉันเชื่อว่าถ้ายังอยู่ที่นี้กันต่อ ไม่วันใดวันหนึ่งต้องมีพวกเขาเป็นเหยื่อของมนุษย์อย่างแน่นอน ถ้ามมนุษย์เห็นว่าวิธีดักนก หรือใช้ยางเหนียวไม่ได้ผล เขาจะต้องคิดหาวิธีการอื่นมาจัดการพวกเรากันแน่” (ชิต ชยากร. 2557: 84)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ในด้านความเสมอภาค ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่ามนุษย์กับสัตว์ถูกแบ่งแยกออกจากกันอย่างชัดเจนและในขณะเดียวกันมนุษย์ก็เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีบทบาทในการควบคุมความเป็นไปของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในธรรมชาติ โดยขาดความเคารพ และความรู้สึกเห็นใจต่อสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ นอกจากนี้ มนุษย์เป็นผู้สร้างปัญหาและความเดือดร้อนให้กับสัตว์แทบทั้งสิ้น เช่น ปัญหาความเสมอภาคในการดำเนินชีวิตระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ผู้เขียนจึงพยายามที่จะเล่าเรื่องโดยให้นกกรงหัว

ถูกเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวและปัญหาที่พวกเขาต้องเผชิญ เพื่อให้มนุษย์รู้สึกเห็นใจและเข้าใจความต้องการของสัตว์เหล่านี้

2.2 วิถีแห่งจริยธรรมที่มนุษย์พึงมีต่อสัตว์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ในด้านวิถีจริยธรรมที่มนุษย์พึงมีต่อสัตว์ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นบทบาทของมนุษย์ที่มีต่อนกกรงหัวจุก ในฐานะผู้ล่าและกำหนดให้นกกรงหัวจุกตกอยู่ในสถานะเหยื่อ เนื่องจากนกกรงหัวจุกเป็นนกที่มีเสียงร้องไพเราะน่าฟังและนิยมนำมาแข่งขันประชันเสียง ทำให้มีการดักจับนกเพศผู้จากธรรมชาติไปเลี้ยงเพื่อนำไปแข่งขันเป็นจำนวนมาก จนส่งผลให้จำนวนนกกรงหัวจุกในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยลดลงอย่างรวดเร็ว (พิชิตล พันธ์วัฒนา, 2557) มนุษย์จึงมีหน้าที่ในการรับผิดชอบและแก้ไขผลกระทบต่อสภาพทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ตามมา ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวสามารถทำได้โดยการปลูกฝังจริยธรรมที่มีต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นภายในตัวมนุษย์ ดังที่ ริเรื่องรอง รัตนวิไลสกุล (มปป.) ได้อธิบายหลักการประพฤติปฏิบัติตนต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงสัจธรรมที่ว่าด้วยเรื่องของธรรมชาติซึ่งประกอบไปด้วย ลักษณะ 3 ประการ คือ (1) การใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผล เหมาะสม ประหยัด และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (2) ทุกคนควรมีสิทธิที่จะได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรม และ (3) การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาจะต้องดำเนินควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับ ธนภณ จิตตภาทิตต (2544) ที่กล่าวไว้ว่า จริยธรรมเป็นการนำเอาความรู้ความเข้าใจในหลักสัจธรรมมาประยุกต์ใช้กับชีวิตของมนุษย์อย่างสอดคล้องกับกฎธรรมชาติ ระบบจริยศาสตร์ตามแนวคิดของพระธรรมปิฎกจึงเป็นเรื่องของหลักการดำเนินชีวิตทั้งหมดที่สอดคล้องกับกฎธรรมชาติ

จากการพิจารณาด้วยทฤษฎีนิยายพบว่า การปฏิบัติตนของมนุษย์ส่งผลให้สิ่งมีชีวิตในธรรมชาติได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำที่ขาดจริยธรรม และเป็นการบั่นทอนสวัสดิภาพในการดำเนินชีวิตของสัตว์ที่มีอยู่ในธรรมชาติ ผู้เขียนจึงได้นำเสนอมุมมองของนกกรงหัวจุกที่มีต่อมนุษย์ว่า มนุษย์มีทั้งที่เป็นคนดีและคนไม่ดี ซึ่งคนที่ไม่ดีนั้นก็หมายถึงคนที่ขาดคุณธรรม จริยธรรม สามารถทำร้ายสัตว์โดยไม่เกรงกลัวบาปกรรม และไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากที่สัตว์ได้รับ วิธีการที่ดีที่สุดของสัตว์คือ การไม่เข้าไปใกล้มนุษย์ ดังนี้

“พอบอกว่าการที่พวกเราตัวใดตัวหนึ่งถูกจับไปเป็นเรื่องธรรมดา สักพักหนึ่งอาจมีโอกาสได้ปล่อยตัวออกมา มนุษย์มิได้ใจร้ายทั้งหมด มนุษย์ส่วนมากเกรงกลัวบาป มีนกหลายตัวที่ถูกจับไป เมื่อมนุษย์เห็นว่านกเหล่านั้นหมดประโยชน์เขาก็ปล่อยกลับมา มนุษย์น้อยคนนักที่จะฆ่าพวกเรา นอกจากเด็กเกเรที่ไม่เกรงกลัวบาปหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์เท่านั้นที่อาจทำร้ายเรา” (ชิต ชยากร. 2557: 30)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมของมนุษย์ที่ขาดจริยธรรมและรู้เท่าไม่ถึงการณ์นั้นส่งผลร้ายต่อการดำเนินชีวิตของนกกรงหัวจุก ส่วนนกที่ถูกมนุษย์จับตัวไปนั้นบางตัวก็ได้รับการปลดปล่อยกลับคืนสู่ธรรมชาติ มนุษย์ทุกคนไม่ได้ใจร้ายและขาดจริยธรรมเสมอไป ดังที่ บุญรอด นกกรงหัวจุกหนุ่มได้รับรู้ถึงพฤติกรรมของมนุษย์บางจำพวกที่มีความห่วงใยดูแลนกกรงหัวจุกที่เลี้ยงไว้ด้วยความเอาใจใส่ข้างสังเกตุพฤติกรรมของนก เมื่อนกมีอาการป่วยก็ช่วยรักษาอย่างถูกวิธี ดังนี้

“พวกมนุษย์เขาเก่ง ถ้าเขารู้ว่าเราเป็นโรคอะไร เขาจะหายาหรือพืชผักผลไม้ที่เป็นสมุนไพรมาให้กิน ของพวกนี้ช่วยรักษาโรคให้บรรเทาลงไปได้ ฟังปัญหาเรื่องเจ็บคอ ไอ และมีเสมหะ เขาให้กินส้มเขียวหวาน... พืชผักที่รักษาโรคให้เรามีหลายชนิด ขึ้นอยู่กับว่าอาการเป็นอย่างไร อย่างกล้วยน้ำหว้าที่บุญรอดกินเป็นยาแก้ท้องผูก ทำให้ระบบภูมิคุ้มกันในร่างกายดี แต่ก็มีข้อเสียเหมือนกัน ถ้ากินติดต่อกันนาน ๆ จะมีผลทำให้เสียงร้องของเราเปลี่ยนไป” (ชิต ชยากร. 2557: 59)

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ด้านจริยธรรมในมุมมองของผู้เขียนจึงประกอบไป มนุษย์ที่ขาดจริยธรรม และมนุษย์ที่มีจริยธรรมต่อสัตว์ ดูแลสัตว์เป็นอย่างดี ซึ่งการกระทำของมนุษย์ที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้นนั้นสอดคล้องกับการศึกษาการดูแลนกกรงหัวจุก ของ พิชศาล พันธุ์วัฒนา (2560: 291) ที่กล่าวไว้ว่า อาหารและการดูแลรักษาเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลต่อผู้เลี้ยงนกกรงหัวจุกในที่พักอาศัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักการคุ้มครองสัตว์และตรงตามหลักอิสรภาพ 5 ประการ ในข้อที่ 1 และข้อที่ 3 ผู้เลี้ยงนกจึงควรปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และจำเป็นต้องให้ความสำคัญเรื่องอาหารและการดูแลรักษา เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงนกกรงหัวจุกมากถึงร้อยละ 52 ของการผันแปร ซึ่งรายละเอียดของอาหารที่นกต้องกินแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ผลไม้ พืชผัก และหนอนหรือแมลง แต่อย่างไรก็ตาม ในความคิดของสัตว์พวกเขายังต้องการอิสรภาพ ความเท่าเทียมในการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับมนุษย์ หากมนุษย์ต้องการเลี้ยงพวกเขาก็จะต้องคำนึงถึงหลักจริยธรรมและวิถีชีวิตตามธรรมชาติของสัตว์ที่นำมาเลี้ยง

3. เจ้าเอย...เจ้ากรงหัวจุก: การประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในวรรณกรรมเชิงนิเวศสำนึก

การศึกษาวรรณกรรมเชิงนิเวศสำนึกมองว่าการประกอบสร้างตัวตนและอัตลักษณ์ของสัตว์สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งมักดำเนินไปบนพื้นฐานของมโนทัศน์ในการแบ่งแยกมนุษย์ออกจากสัตว์ แนวคิดพื้นฐานของมนุษย์ในการสร้างตัวตนและอัตลักษณ์ของสัตว์ คือ การแบ่งประเภทของสัตว์ออกเป็น สัตว์ป่า และสัตว์เมืองหรือสัตว์เลี้ยง มนุษย์จะมีทัศนคติต่อสัตว์ทั้งสองประเภทต่างกันและนำไปสู่การปฏิบัติต่อสัตว์ในหลายมาตรฐาน ซึ่งผู้ศึกษาวรรณกรรมสามารถศึกษาได้จากลักษณะการใช้ภาษา (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2559) จากการศึกษานวนิยาย พบว่า ผู้เขียนมีการประกอบสร้างตัวตนและเอกลักษณ์ของสัตว์โดยการชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างสัตว์ป่าและสัตว์เลี้ยงในแง่ของการดำเนินชีวิตและความรู้สึกนึกคิดของสัตว์ผ่านเรื่องราวของนกกรงหัวจุก ดังนี้

3.1 การแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างสัตว์ สามารถแบ่งได้เป็นสองกรณี คือ เป็นการแบ่งแยกสัตว์ที่มีลักษณะเด่นออกจากสัตว์ที่มีลักษณะทั่วไป และการแบ่งแยกสัตว์ตามลักษณะที่อยู่อาศัย เช่น สัตว์ป่า และสัตว์เลี้ยง เพื่อให้สัตว์มีตัวตนทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป จากการศึกษานวนิยาย พบว่า ผู้เขียนได้ถ่ายทอดเรื่องราวของนกกรงหัวจุกที่มีลักษณะดีเป็นที่ต้องการของมนุษย์ และนกที่มีลักษณะดังกล่าวก็มักจะถูกมนุษย์จับกุม เพื่อนำไปเลี้ยงดูและแข่งขันประชันเสียงต่อไป ดังนี้

“พ่อต้องการให้ฉันเข้มแข็งและรู้จักโลกมากกว่านี้ก่อน ถ้ายังเป็นเหมือนเช่นทุกวันนี้ หากเกิดเรื่องอะไรขึ้น ฉันคงไม่มีทางเอาตัวรอดได้แน่ ประการสำคัญที่สุด พ่อบอกว่า ฉันเป็นนกลักษณะดีในสายตามนุษย์ น้ำเสียงของฉันไพเราะกว่านกกรงหัวจุกทั่วไป ถ้าวันใดวันหนึ่งมนุษย์มาพบเห็น ฉันย่อมตกเป็นเป้าการไล่ล่าแน่” (ชิต ชยากร. 2557: 33)

จากตัวอย่างดังกล่าว มนุษย์ได้จัดประเภทของนกและสร้างตัวตนให้แก่นกกรงหัวจุกให้เป็นที่ต้องการของมนุษย์ แต่ความจริงในธรรมชาตินั้น นกสายพันธุ์เดียวกันแต่ละตัวย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกัน ทั้งรูปร่าง สีขน และเสียงร้อง เช่นเดียวกับมนุษย์แต่ละคนที่มีลักษณะรูปร่าง หน้าตา ที่แตกต่างกัน ซึ่งการแบ่งแยกในลักษณะนี้ ทำให้นกกรงหัวจุกตัวผู้ที่มีลักษณะดีเสี่ยงต่อการถูกจับและสูญพันธุ์ในอนาคต นอกจากนี้ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างสัตว์ป่าและสัตว์เลี้ยงไว้ว่า นกป่าจะมีร่างกายที่แข็งแรง เพราะได้บินออกกำลังกายไปในที่ที่ตนปรารถนา มีนิสัยร่าเริง เพราะไม่ได้ถูกกักขังอยู่ในบริเวณแคบเป็นระยะเวลาอันยาวนานและนกที่มนุษย์จับมาเป็นสัตว์เลี้ยงนั้นจะมีร่างกายที่อ่อนแอ ดังนี้

“พี่สิ้นสุขภาพดีขึ้นมาก ไม่ผ่ายผอมเหมือนวันที่เขาปล่อยออกจากกรงขัง ฉันเชื่อว่านอกจากอาหารป่าที่ถูกปากแล้ว บรรยากาศการใช้ชีวิตในพงไพรย่อมเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ในชีวิต พี่สิ้นแข็งแรงขึ้นจนฉันรู้สึกได้ว่า ตัวเองอ่อนแอ ฉันทำได้แค่กระโดดโลดเต้นกระพือปีกไปมาอยู่บนคอน ไม่ได้สัมผัสโลกกว้างภายนอกเลยแม้แต่น้อย” (ชิต ชยากร. 2557: 63)

นอกจากนี้ลักษณะของนกกรงหัวจุกที่ถูกนำมาเลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยงนั้นจะเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์มากกว่านกป่า ทั้งความเฉลียวฉลาด ความเจ้าเล่ห์ของมนุษย์ และความเอาใจเปรียบของมนุษย์ ทำให้สามารถหลบเลี่ยงการเผชิญหน้ากับมนุษย์ได้ดีกว่านกป่าทั่วไป ดังนี้

“วิหคไพรที่กลายเป็นนกบ้านเริ่มมีตบะแกกล้า ฉันเข้าใจมนุษย์คล้ายเข้าใจตัวเอง นอกจากความเฉลียวฉลาดแล้ว มนุษย์ยังเป็นสัตว์โลกที่มีอะไรน่าสนใจมากมาย พวกเขามีความคิดลึกซึ้ง เจ้าเล่ห์เจ้ากล ชอบเอาใจเปรียบ แม้จะมีคนดีอยู่มาก แต่คนไม่ดีก็มีไม่น้อย ทุกครั้งที่แข่งขันและได้รับรางวัล สายตามนุษย์ที่มองดูฉันดูแล้วเปี่ยมไปด้วยกิเลสและตัณหา” (ชิต ชยากร. 2557: 74)

3.2 การแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์การแบ่งแยกมนุษย์ออกจากสัตว์พิจารณาได้จาก ความมีเหตุผล ภาษาพูด และการตอบสนองทางศีลธรรม อีกทั้ง มนุษย์ยังแบ่งแยกตนเองออกจากสัตว์โดยการทำให้สัตว์ตกอยู่ในสถานะ “ความเป็นอื่น” และทำให้สัตว์ตกอยู่ในสถานะด้อยกว่า โดยให้มนุษย์อยู่ในสถานะผู้ล่า และให้สัตว์ตกเป็นเหยื่อ (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2559) จากการศึกษานวนิยายพบว่า ผู้เขียนถ่ายทอดเรื่องราวความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์ โดยให้สัตว์เป็นผู้ถ่ายทอดความแตกต่างนี้ มนุษย์ในสายตาของนกกรงหัวจุกจึงเป็นสัตว์ที่มีความฉลาดล้ำเหนือสัตว์ทั้งปวง อีกทั้งเต็มไปด้วยเล่ห์กลในการกระทำเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ ดังนี้

“ฉันเชื่อว่าศัตรูในป่าลึกของพวกเขาจะอย่างไรก็ไม่ร้ายกาจเท่ามนุษย์แน่ สมองมนุษย์เลอเลิศและหลากหลายเล่ห์เกินกว่าที่เราคิด เราจะตกเป็นเบี้ยล่างพวกเขาในทันทีที่เผชิญหน้า ไม่เหมือนสัตว์อื่นที่ฉันเชื่อว่า ระดับมันสมองคงไม่ต่างกับพวกเรามากนัก ถ้าเราระมัดระวังตัวดีพอจะสามารถเอาตัวรอดได้ ส่วนมนุษย์แม้ไม่เห็นหน้า เราก็อาจตกเป็นเหยื่อเขาได้”(ชิต ชยากร. 2557: 85)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สัตว์ชนิดอื่นที่เป็นศัตรูของนกกรงหัวจุก อย่างน้อยพวกมันก็มีสติปัญญาอยู่ในระดับเดียวกันสามารถหลบเลี่ยงได้ง่ายกว่าการเผชิญหน้ากับมนุษย์ อีกทั้ง ผู้เขียนยังแสดง

ให้เห็นความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์ในด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งรวมไปถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงลักษณะของธรรมชาติให้สอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์

“พออิ่มในควมไร้เดียงสาแล้วอธิบายให้ฟังว่า มนุษย์รูกป่าเข้ามาปลูกยางพารา ปลูกปาล์ม ด้วยความเฉลียวฉลาดมนุษย์จึงไม่ต้องพึ่งพาธาตุอาหารจากผืนดิน มนุษย์มีกรรมวิธีผลิตปุ๋ยขึ้นมาใช้เพื่อบำรุงพืชผล ปุ๋ยที่เป็นผลผลิตของมนุษย์ ส่วนมากทำมาจากสารเคมี ...พอไม่เห็นด้วยคือปุ๋ยที่มนุษย์ใช้จะมีผลทำลายดิน ดินที่ได้ปุ๋ยประเภทนี้จะกลายเป็นดินแข็ง เป็นดินที่คล้ายเจือปนสารพิษ บางพื้นที่นก หนู แมลง แม้กระทั่งไส้เดือนยังอาศัยอยู่ไม่ได้ ถ้าสัตว์เหล่านี้ตายเท่ากับว่าวงจรชีวิตของ ธรรมชาติขาดหายไป ต่อไปจะกลายเป็นดินที่ไร้คุณภาพที่อาจปลูกพืชไม่ได้เลย” (ชิต ชยากร. 2557: 48-49)

จากการกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า มนุษย์แตกต่างกับสัตว์โดยสิ้นเชิง กล่าวคือ นกกรงหัวจุก นั้นเป็นเพียงสัตว์เล็ก ๆ ที่อาศัยและใช้สอยประโยชน์จากธรรมชาติเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับการกระทำของมนุษย์ที่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติในภาพรวม เช่น ผลกระทบที่เกิดกับดิน ผลกระทบต่อ พืชผลที่ปะปนสารเคมี และผลกระทบที่เกิดกับสัตว์ต่าง ๆ ที่ใช้สอยธรรมชาติร่วมกับมนุษย์

บทสรุป

การศึกษานวนิยายเรื่อง เจ้าเออย...เจ้ากรงหัวจุก ของชิต ชยากร โดยใช้แนวคิดนิเวศสำนึก เชิงจริยศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของสัตว์ พบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับนกรงหัวจุก 3 ประการประการแรกคือ **ด้านการนำเสนอภาพแทนของสัตว์ในตัวบทวรรณกรรม** ผู้เขียนได้ใช้ กลวิธีการนำเสนอภาพแทนตัวละครสัตว์ โดยการเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ เพื่อให้ นกรงหัวจุกมีลักษณะ เหมือนมนุษย์ ทั้งในด้านเครือข่ายทางสังคมที่มนุษย์อาศัยอยู่กันเป็นครอบครัวและมีเครือญาติที่มีบทบาท ในการดำเนินชีวิต และในด้านอารมณ์ความรู้สึกของสัตว์ เพื่อสะท้อนความคิดและมุมมองของสัตว์ที่มีต่อ พฤติกรรมของมนุษย์ ประการต่อมา**ด้านความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์** ผู้เขียนชี้ให้เห็นความเสมอ ภาคระหว่างมนุษย์กับสัตว์ตามหลักอิสรภาพ 5 ประการ ที่ให้ความคุ้มครองสัตว์ที่อยู่ในความดูแลของ มนุษย์ เช่น อิสรภาพจากความรู้สึกไม่สบาย และอิสรภาพในการแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ และ นำเสนอวิถีจริยธรรมที่มนุษย์พึงมีต่อสัตว์ เพื่อแสดงให้เห็นความรับผิดชอบที่มนุษย์พึงมีต่อสัตว์เลี้ยงและ สิ่งมีชีวิตทั้งหลายในธรรมชาติ และประการสุดท้ายคือ**ด้านการประกอบความเป็นสัตว์ในวรรณกรรมเชิง นิเวศ**ผู้เขียนได้แสดงให้เห็น การแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างสัตว์ด้วยกัน เพื่อเป็นเครื่องบ่งบอกสถานะ ความเป็นอยู่ของสัตว์แต่ละประเภทเช่น สัตว์ป่า และสัตว์เลี้ยง อีกทั้ง แสดงให้เห็นสถานะความแตกต่าง ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ โดยมนุษย์มีสถานะเป็นผู้ล่าและกำหนดให้นกรงหัวจุกตกเป็นเหยื่อแม้ว่า นกรง หัวจุกจะเป็นเครื่องประดับเกียรติยศของนักเลงหัวจุกหลายคน แต่ในสภาพความเป็นจริงตัวตนของนก เหล่านี้กลับต่ำต้อย และไม่มีเรี่ยวแรงพอที่จะเอาชีวิตรอดจากเงื้อมมือมนุษย์ การศึกษานวนิยายเรื่อง เจ้า เออย...เจ้ากรงหัวจุก จึงเป็นการศึกษาที่สามารถสะท้อนปัญหาของนกรงหัวจุก ที่ได้รับผลกระทบจากการ ดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยผู้เขียนได้ถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านี้ เพื่อให้ผู้อ่านตระหนักถึงคุณค่าและ ความสำคัญของสรรพชีวิตต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติ แม้ว่านกรงหัวจุกจะเป็นเพียงสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก

แต่พวกเขาก็สามารถสร้างสรรค์เสียงร้องอันไพเราะ สร้างความเพลิดเพลินแก่ผู้พบเห็น และเป็นส่วนหนึ่ง
สร้างความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันสถานการณ์การเลี้ยงนกกกรงหัวจุกในประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ การจับ
นกกกรงหัวจุกที่มีอยู่ในป่าตามธรรมชาติมาเลี้ยง เพื่อแข่งขันประชันเสียงร้อง โดยผู้ล่ามักจะเลือกจับเฉพาะ
นกเพศผู้ ซึ่งนกที่มีลักษณะโดดเด่นก็จะได้เป็นนกแข่ง และนกที่มีลักษณะด้อยกว่าก็จะจัดอยู่ในประเภทนก
ต่อ ทำให้นกกกรงหัวจุกในธรรมชาติมีโอกาสสูญพันธุ์สูง และยังขัดต่อพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครอง
สัตว์ป่า พ.ศ. 2557 ทำให้ผู้เลี้ยงนกกกรงหัวจุกหลายรายถูกจับกุมฐานมีไว้ในคุ้มครองซึ่งสัตว์ป่าคุ้มครอง
โดยไม่ได้รับอนุญาต ส่วนต่อมาก็คือ การเพาะพันธุ์นกกกรงหัวจุกขึ้นมาใหม่เพื่อนำมาเป็นสัตว์เลี้ยง และเพื่อ
เพิ่มจำนวนนกกกรงหัวจุกโดยการปล่อยนกกลับคืนสู่ธรรมชาติ

การนำแนวคิดนิเวศสำนึกเชิงจริยศาสตร์มาใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ที่ปรากฏ
ในวรรณกรรมจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งมีชีวิตสายพันธุ์ต่าง ๆ ที่
อาศัยอยู่ในธรรมชาติ เช่น การไม่จับสัตว์ป่าที่มีอยู่ในธรรมชาติมาเลี้ยง เพราะสัตว์ป่ากับสัตว์เลี้ยงจะมี
ลักษณะนิสัยแตกต่างกัน และควรเลี้ยงสัตว์ในความครอบครองของตนด้วยความเอาใจใส่ไม่ปล่อยปละ
ละเลยจนทำให้สัตว์ต้องตกอยู่ในภาวะทุกข์ทรมาน ถึงแม้ว่า การเลี้ยงนกกกรงหัวจุกจะเป็นที่นิยมในพื้นที่
ภาคใต้มาอย่างช้านาน แต่เมื่อพิจารณาความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและจำนวนประชากรของนกกกรง
หัวจุกในปัจจุบัน พบว่า สภาพแวดล้อมธรรมชาติในพื้นที่ภาคใต้มีความเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว และ
ปริมาณนกกกรงหัวจุกก็ลดน้อยลงไปด้วย

ฉะนั้น ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยการเริ่มแก้ปัญหาจากระดับ
บุคคลซึ่งเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนที่จะต้องช่วยกันรับผิดชอบ สร้างความสำนึกให้กับตนเองและคนรอบ
ข้างให้ตระหนักถึงความสำคัญของนกกกรงหัวจุกที่มีอยู่ในธรรมชาติ และในระดับองค์กรที่ต้องอาศัยความ
ร่วมมือจากทุกฝ่ายในการตรวจตราและจับกุมผู้กระทำความผิด เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่กรม
อุทยานและสัตว์ป่า และเจ้าหน้าที่อนุรักษ์สัตว์ป่า เพื่อให้การเลี้ยงนกกกรงหัวจุกเป็นไปอย่างถูกต้องตาม
กฎหมาย ไม่กระทบต่อระบบนิเวศทางธรรมชาติ และสามารถสืบต่อการประชันเสียงร้องอันไพเราะของนก
กรงหัวจุกที่สามารถสร้างความสุขให้กับคนในพื้นที่ภาคใต้ได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมปศุสัตว์. (มปป.). *สวัสดิภาพสัตว์*. สืบค้นจาก <http://certify.dld.go.th/certify/images/laws/FactoryCertification/AnimalWelfareBeef/01.pdf>

ชลเทพ ณ บางช้าง. (2550). *สัตว์วิทยา*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ชิต ชยากร. (2557). *เจ้าเอย...เจ้ากรงหัวจุก*. กรุงเทพฯ : นานามีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ธนาถ จิตตภาภิตตศิริต. (2544). *ความคิดทางจริยศาสตร์และการประยุกต์ใช้กับการศึกษาไทยในทรรศนะ
ของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต)*. ใน การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตร
ศาสตร์ ครั้งที่ 39 (น.325 – 330). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- ัญญา สังขพันธานนท์. (2556). *วรรณคดีสี่เขียว: วาทกรรมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: นาคร.
- _____. (2559). *ใช้เพียงแต่จฉาน: สัตวศึกษาในมุมมองของการวิจัยเชิงนิเวศ*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เนื่องน้อย บุญยเนตร. (ม.ป.ป.). *นิเวศน์สำนึก จากจริยศาสตร์สภาวะแวดล้อม: โลกทัศน์ในพุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก*. สืบค้นจาก http://pioneer.chula.ac.th/~btrsilp/litenviron/content/1_ecoconsci/ecoethics.htm
- พวง บุขรรัตน์ และรีนนภา รัตนพงศ์. (2542). “กรงหัวจุก”. *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้* (เล่มที่ 1. หน้า 28 – 29). กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- พิชศาล พันธุ์วัฒนา. (2557). “นกรงหัวจุกและการใช้ประโยชน์เพื่อชุมชนสัมพันธ์ของตำรวจในภาคใต้”. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 12(2), 105 – 111.
- พิชศาล พันธุ์วัฒนา. (2560). “หลักอิสรภาพ 5 ประการ ที่เป็นปัจจัยอิทธิพลของผู้เลี้ยงนกปรอดหัวโขนเคราแดงในที่พักอาศัย”. *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 30(2), 275 – 294.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2557). *พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2557*. หน้า 4 เล่ม 131 ตอน 89ก. สืบค้นจาก <http://tg-f2.aitproject.com/uploads/document/5/2016/05>
- ริเรืองรอง รัตนวิไลสกุล. (มปป.). *หลักการและวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม* (การบรรยายครั้งที่ 9). สืบค้นจาก arts.kmutt.ac.th/sscri/TEXT/PDF290/data/SSC290_2.../การบรรยายครั้งที่9.ppt